

Tadeusz Skoczek

Muzeum Niepodległości w Warszawie

Wspominając Stanisława Lema

Znakomity esej Jana Sęka wzbudził u niżej podpisanego wspomnienia. Gatunek ten pozwala na wykorzystanie meandrów pamięci, ale też zmusza do próby wykorzystania dostępnych źródeł. Najważniejsze, że bez zbędnych ceregieli można wspominać w pierwszej osobie, można zerwać – podobnie jak Jan Sęk – z żargonem naukowym, choć przypisy mogą okazać się konieczne.

Owa przywołana impreza w krakowskich Sukiennicach stała się powodem i mojej wizyty w królewskim Krakowie. Pracując wtedy w telewizji publicznej, zostałem poproszony przez Stanisława Dziedzica¹ (tu konieczny pierwszy przypis) o dopilnowanie udziału Telewizji Kraków w uroczystości uhonorowania Stanisława Lema słynnym berłem. Owo pilnowanie członka zarządu TVP SA imprez relacjonowanych w jego rodzinnym kiedyś Krakowie nie było łatwe, nie zawsze mogłem być skuteczny. Stąd wiele nagrań z tego miasta realizowały inne ośrodki terenowe publicznego nadawcy, najczęściej rządny produkcji, i finansowania, Rzeszów². Realizacje programów rejestrowanych przez producentów regionalnych, emitowane na antenach centralnych, istotnie poprawiały budżety oddziałów terenowych. W Rzeszowie np. realizowano transmisje

¹ Stanisław Dziedzic (urodzony 15 października 1953 w Dąbrowie – zmarł 8 kwietnia 2021 w Krakowie), pisarz, intelektualista związany z Uniwersytetem Jagiellońskim, autor wielu publikacji, w tym wydawanych przez Muzeum Niepodległości, członek władz zarządzających mediami publicznymi na szczeblu lokalnym i centralnym.

² Warto w kolejnym przypisie podać nazwiska zarządzających programem OT TVP w Rzeszowie, w różnych okresach, byli to między innymi: Adam Czartoryski, Bogusław Lasota, Jerzy Oleszkowicz, Jacek Szarek.

z Festiwalu Muzycznego w Łańcucie³. Stąd wiele imprez okolicznościowych w Krakowie również powierzano telewizyjnym producentom z Podkarpacia. Były to koncerty muzyczne organizowane z okazji 600-lecia odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego, jubileuszowe koncerty profesora Kazimierza Moszyńskiego (flet), Anna Sikorzak-Olech (harfa) czy właśnie gale przyznawania nagród.

Stąd też wspomniane spotkanie z okazji wręczenie „Złotego Berła” Stanisławowi Lemowi. Nagrodę wręczała Beata Tyszkiewicz, przewodnicząca Rady Fundacji Kultury Polskiej, organizującej całe przedsięwzięcie. W laudacji wymieniła między innymi sentencję protokołu jury, któremu przewodziła: „Nagrodę otrzymuje Stanisław Lem za wyprzedzanie myślą swojego czasu”. Przewodniczej jury towarzyszył wiceprzewodniczący – Bogusław Kott, prezes BIG Banku Gdańskiego, fundatora nagrody (100 tysięcy złotych). Wręczono czek i statuetkę nagrody, rzeźbę zaprojektowaną przez profesora Krzysztofa Nitscha. Na sali byli między innymi prof. Aleksander Krawczuk⁴, wiceminister kultury Rafał Skąpski⁵, prof. Jacek Majchrowski⁶, prof. Franciszek Ziejka⁷.

³ Majowa impreza przyciągająca na Podkarpacie zwolenników muzyki poważnej, szczególnie kameralnej. Pierwszy kierowany przez ówczesnego dyrektora rzeszowskiej filharmonii, Janusza Ambrosa odbył się w 1961 r. Przez wiele lat dyrektorem programowym był Bogusław Kaczyński, w latach osiemdziesiątych Wergiliusz Gołąbek. Telewizja nie organizuje ani nie współorganizuje obecnie tej imprezy.

⁴ Aleksander Krawczuk (urodzony 7 czerwca 1922 w Krakowie), wybitny humanista, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, prezes krakowskich organizacji zrzeszających pisarzy: Związku Literatów Polskich i Stowarzyszenia Autorów Polskich. Minister kultury i sztuki (1986–1989). Autor bardzo popularnego cyklu audycji telewizyjnych *Antyczny świat Aleksandra Krawczuka*, realizowanych przez Artura Janickiego, prezes Fundacji Kultury Polskiej. Jako stulatek czyta do snu Cycerona w języku oryginalnym.

⁵ Rafał Skąpski (urodzony 20 marca 1951 we Wrocławiu), pisarz i publicysta, organizator środowisk kultury, członek władz zarządczych Polskiego Radia, sekretarz stanu w resorcie kultury, prezes Państwowego Instytutu Wydawniczego, Laureat Nagrody Andrzeja Potoka i Nagrody Władysława Orkana, długoletni prezes Polskiego Towarzystwa Wydawców Książki.

⁶ Jacek Majchrowski (urodzony 13 stycznia 1947 w Sosnowcu), profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, od roku 2002 nieprzerwanie prezydent Krakowa.

⁷ Franciszek Ziejka (urodzony 3 października 1940 w Radłowie – zmarł 19 lipca 2020 w Krakowie), profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, rektor w latach 1999–2005, Przewodniczący KRASP, Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (2001–2005), wieloletni prezes Społecznego Komitetu Ochrony Zabytków Krakowa, twórca Panteonu Narodowego w podziemiach krakowskiego kościoła Piotra i Pawła, wybitny humanista.

Laureat powiedział między innymi, że jest bardzo uhonorowany nagrodą. „Uhonorowany jestem też miejscem, w którym tę nagrodę otrzymuję, ponieważ jest to centralny węzeł nerwowy Polski, serce naszej Ojczyzny”.

Zgodnie z założeniami nagrody miał też przywilej wybrania laureata małego berła oraz przyznania gratyfikacji finansowej w wysokości 10 tysięcy złotych. Wyzaczył do tego honoru Jolantę Stefko⁸, młodą pisarkę rekomendowaną mistrzowi przez Rafała Skąpskiego, o której wypowiedział takie słowa:

– Młoda pani pisze wprawdzie jako poetka rzeczy niewesołe, ale bardzo dobre. Otrzymuję więcej propozycji poetyckich i prozatorskich młodego pokolenia niż jestem w stanie przetrwać, ale jednak to było dzieło wybitne. Debiutancki tomik Jolanty Stefko *Po stronie niczyjej* mnie zachwyił. Ja też jestem po stronie niczyjej, proszę państwa. Nigdy nie należałem do żadnej partii. Tam, gdzie była rubryka zawód – zawsze pisałem bezrobotny. No bo ja nie pracowałem na żadnym etacie i nic nie robiłem, oprócz tego, że na maszynie do pisania Underwood, a potem Erica mówiłem kolejne książki.

O wadze krakowskiej uroczystości świadczą listy nadesłane od Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, marszałka Sejmu RP Macieja Płażyńskiego, wicemarszałka Sejmu Marka Borowskiego oraz dalsze benefisy i audycje telewizyjne. Po uroczystości, którą relacjonujemy powyżej, z dnia 24 maja 2001 roku, wielki koncert rejestrowany przez 2 Program Telewizji Polskiej odbył się w Teatrze STU 27 maja 2002, a antenowa premiera 3 czerwca tego roku.

O tym jak namawialiśmy wielkiego pisarza, z Stanisławem Dziedzicem, do zgody na uświetnienie jego 80. urodzin warto wspomnieć przy innej okazji. Warto też opisać jego gabinet i ciemną herbatę zaparzaną w szklance, osobiście przez mistrza słowa. Warto też przypomnieć jego gawędy i przekomarzania się z Dziedzicem w sprawie topografii Lwowa, miasta rodzinnego Stanisława Lema.

Tadeusz Skoczek

⁸ Jolanta Stefko (urodzona w 1970), absolwentka filologii polskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego, poetka wyróżniona wcześniej nagrodą PTWK, autorka wielu tomów wierszy oraz prozy entuzjastycznie recenzowanej przez profesurę UJ.